

ընկերներուն հաղորդելու վրայ էր երբ անոնց աղաղակներէն սթափեցաւ :

Արեւմտեան դին երկայն և աչք չզօրելու միջոց մը սպիտակացած ոսկրոտիներու երկայն գիծ մը կը ձգէր . ալբիւրին չորս դին կմախքներու մնացորդը կային . կարաւան մը մինչև հոն հասած էր , այն ոսկրոտեաց երկայն շարքովը ճամբան նշանակելով . հետզհետէ տկարացոյններն աւաղին վրայ ինկած էին . զօրագոյններն , այդ այնչափ փափագած աղբեր հասնելով , անոր եզերքը զարհուրելի մահ մը գտած էին :

Ճանապարհորդը այլազունեալ մէկ մէկու կը նայէին :

— Զիջներք վար , ըսաւ ֆէններտի , փախչինք այդ ահաւոր տեսարանէն : Եւ ոչ կաթիլ մը ջուր կայ այդ տեղդ որ կարենանք առնուլ :

— Ոչ , Տիք : Հարկ է խղճերնիս մաքուր ըլլայ : Կամ հոս կամ ուրիշ տեղ անցուցեր ենք՝ գիշերը նոյն է : Այդ ջրհորդ հարկ է մինչև խորը քններք . աւտենով ջուր ունեցած է , գուցէ դեռ ևս քիչ մը մնացած ըլլայ :

Վիկտորիան գետինը իջաւ . ճոյ ու ֆէններտի նաւակին մէջ իրենց ծանրութեանը հաւասար աւազ լեցնելով վար ինջան : Շուտ մը դէպ 'ի ջրհորը վաղցնին , ու սանդղէ մը , որ ալ փոշի դարձած էր , մէջը ինջան : Աղբերակը շատ տարիներէ 'ի վեր ցամքած կ'երևնար : Հանգերձ այսու այն չոր ու դիւրափխրելի աւազը , որ ամենէն ցամաք աւազներէն մէկն էր , փորեցին . խոնաւութեան և ոչ հետք կար :

Տղքորը տեսաւ զանոնք որ քրտընած , այլազունած , բարակ փոշիով մը ծածկուած , գլխակոր , յուսաբեկ , լքած , նորէն հորին մէջէն անապատին երեսը երևեցան :

Հասկցաւ անոնց հետազօտութեանց ունայն ելլելը . արդէն ինքն ալ նոյնը կը սպասէր , այլ իրենց բան մը չըսաւ : Կը զգար որ այն ժամանակէն սկսեալ հարկ էր որ իրեք հոգւոց համար արիութիւն ու գործունէութիւն ունենար :

Ճոյ պնդացած տկի մը կտորներ հետը դուրս բերաւ , ու կիրքով գետինը ցիրուցան եղած ոսկերց վրայ նետեց :

Ընթրեաց ժամանակը ճանապարհորդը և ոչ խօսք մը խօսեցան մէջերնին . ակամայ կերպով մը կ'ուտէին :

Եւ սակայն դեռ ևս ծարաւին տանջանքը ստուգապէս չէին կրած , հապաապագային համար յուսաբեկ կ'ըլլային :

Կը շարունակուի :

ՀԵՏԱՔՐԻՐԱԿԱՆՔ

Բարերարը թարերարութիւն կը գտնէ .

— Վիլլաֆրանքայի պատերազմին մէջ (1859) գաղղիացի սպայ մը աւստրիացի հրացանի գնտակէ մը զարնուելով անզգայ գետին կ'ընկնայ կը մնայ :

Թէպէտ ծանր կերպով վիրաւորուած էր , բայց երեկոյեան քաղաշունչ հովէ մ'ոգի առած , քաշկըռտուելով և դրեթէ ոգեսպառ հազիւ հազ փոսի մը եզերքը կը հասնի , ուր ծառոց մէջէն լոյս մը կը տեսնէ , և խառնածայն աղաղակներ կը լսէ որ նոյն կողմէն կու գային :

Անշուշտ այդ լոյսը և աղաղակը մօտակայ տնակ կամ գինետուն մը կը նշանակէր , ուստի խեղճ վիրաւորը փորկութեան յուսով փոսն անցնելու փորձ կը փորձէ . բայց իր տկարութիւնը յետին աստիճանի ըլլալով , քանի մը շարժմունք ընելէ ետեւ , չնչասպառ գետին կ'ընկնայ և անշարժ կը մնայ :

Բայց հազիւ թէ քանի մը վայրկեան անցեր էր , կը զգայ որ մէկը իրեն մօտեւնալով ձեռքովն իր ձեռացը կը դպչէր : Աչուրները կը բանայ և կը տեսնէ պատանի մը որ ձեռքը ջահ իր վրայ ծռած զինքը կը քննէր : Պ. ֆրանկիսկոս , կ'ըսէ անծանօթն , և անմիջապէս շտապաւ կը հեռանայ :

Քառորդէ մը ետքը պատգարակ մը կու գայ , որոյ վրայ դնելով զօրհասականը՝ տնակ մը կը տանին ու կը սկսին հոգալ զինքը . երկրորդ օրը վիրաբոյժ

մը գալով, հրացանին գնդակը վերքէն կը հանէ և սպան կ'առողջանայ: Վիրաւորելոյն խելքը գլուխը գալով կ'իմանայ որ իր փրկիչն, այն ջահակիր պատանին, կարօտ շինական մ'է, որուն մի միայն ապրելու միջոցն իր քնարն և ձայնական մէկ քանի երգերն էին: Սա այլոց նման պատերազմի դաշտը եկեր էր կռուոյն մնացորդներէն քանի մը կտոր բան ձեռք բերելու մտքով. բայց 'ի տես գաղղիացի զօրականին փութացեր էր յօգնութիւն:

Զօրականը՝ յառաջ քան թողլու այն հիւրամեծար անձինքը և օթեանը, կը հարցընէ պատանւոյն, ի՞նչ է անունդ:

Կը պատասխանէ՝ Անտոն:

Դու իմ կեանքս ազատեցիր, կը յաւելու զօրականը, ուստի անունդ մտքէս պիտի չելլէ: Կը փափաքէի որ երկինք ինծի առիթ մը տային, որ կարենայի վարձատրել զքեզ ըստ քու արժանեացդ. բայց առ այժմ, առ ասիկայ, կ'ըսէ, և դրամոյ քսակը Անտոնին կ'երկընցունէ:

Շնորհակալ եմ, պարոն, կ'ըսէ շինական պատանին. ի՞նչ պիտի ընեմ այդչափ դրամը. եթէ այս օրուան պէտքս լեցնելու չափ տաս, բաւական է ինծի:

Ժամանակէ մը ետեւ Սէն Ժէրմէնի փողոցին մէջէն երկու քաղաքային պահաճորդք, երիտասարդ մը և հետը օրիորդ մը իբրեւ մուրացկանք և դատարկաշոր ջիկք բանտ կը տանէին: Երիտասարդը իր զօրաւոր և թիկնաւէտ ուսոց վրայ իր երաժշտական մեծ գործին շարկած

էր, իսկ օրիորդը երկոտասանամեայ անմեղ արարած, բազկացը տակ քնար մ'ունէր: Երկուքն ալ սաստիկ կու լային, և կարծես թէ կ'ամաչէին բանտ երթալնին տեսնողներէն: Այն թափառական արուեստաւորքը, հեռի իրենց հայրենիքէն, անպաշտպան, առանց բարեկամի և թերեւ և առանց ստակի, ամեն տեսնողին գութը կը շարժէին: Երբ բանտին կը մօտենային, կուրծքին վրայ լէգէոնական պատուոյ նշանով սպայ մը քովերնէն անցաւ. որ տեսնելով թէ ինչպէս խեղճ կերպով բանտ կը տանէին զանոնք, մէկէն կանկ առաւ, ու ետ դառնալով անոնց վազեց. և երիտասարդին ձեռքէն բռնելով. Անտոն, դուչեց. Պ. ֆրանկիսկոս, պատասխանեց երիտասարդը, և յանկարծակի ուրախութեամբ մը երեսը պայծառացաւ: Տեսարք, ըսաւ սպան, ապշեալ պահանորդաց, այս երիտասարդին պատասխանատուն ես կ'ըլլամ. կրնաք ազատ թողուլ զանիկայ. իրեն և իր քերոջը համար ես կ'երաշխաւորեմ: Իսկ որոնք որ ներկայ էին այս տեսարանիս, սկսան 'ի գութ շարժած գովել զսպան: Բայց այն մեծանձն և երախտագէտ սպայն՝ Անտոնը և անոր քոյրը հետը առած շուտով հեռացաւ նոյն տեղէն: Իտալացի շինականն աւելի առատաբար սկսաւ արտասուք թափել. բայց այս անգամ ուրախութեան և երջանկութեան արտասուք էին. որով ստուգեցաւ թէ բարերարն բարերարութիւն կը գտնէ:

ՎԵՆԵՏԻԿ Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՍՐԲՈՅՆ ՂԱԶԱՐՈՒ